

Številka: 00104-207/2019/4
Datum: 31. 7. 2019

Odgovor na poslansko vprašanje Zmaga Jelinčiča Plemenitega v zvezi s pravico do izplačila 20 % starostne pokojnine

Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Vlada RS) je prejela pisno poslansko vprašanje Zmaga Jelinčiča Plemenitega v zvezi z izplačilom 20% zneska starostne ali predčasne pokojnine, na katerega podaja sledeč odgovor.

Poslanec sprašuje, zakaj določba 39.a člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD, 102/15, 23/17, 40/17, 65/17 in 28/19; v nadaljnjem besedilu: ZPIZ-2), ki ureja pravico do izplačila 20% zneska starostne ali predčasne pokojnine, vsebuje besedno zvezi »če se za to odloči« in ali želi država s tako določbo ogoljufati upokojence. Meni namreč, da je to pravica, ki bi jo želel uveljaviti vsak upravičenec, zato bi moralo biti izplačilo navedenega zneska avtomatično ob sami izpolnitvi zakonsko določenih pogojev za upokojitev. Prav tako meni, da bi morala pravica veljati za nazaj (od izpolnitve zakonsko določenih pogojev) in ne šele od naslednjega dne od vložitve vloge, s katero se zahteva uveljavitev pravice. Nadalje poslanec predlaga, da Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljnjem besedilu: zavod) v informaciji o pričakovani višini predčasne ali starostne pokojnine, ki jo izda po uradni dolžnosti, zavarovanca informira tudi o možnosti uveljavljanja pravice do izplačila 20% zneska starostne ali predčasne pokojnine.

Na podlagi prvega odstavka 39.a člena ZPIZ-2 se zavarovancu, ki je obvezno vključen v obvezno zavarovanje s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom in izpolnjuje pogoje za pridobitev pravice do starostne ali predčasne pokojnine po tem zakonu ali je izpolnil pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine po predpisih, veljavnih do 31. decembra 2012 v skladu s prvim odstavkom 391. ali 394. člena ZPIZ-2, če se za to odloči, od prvega naslednjega dne po vložitvi zahteve mesečno izplačuje 20% starostne ali predčasne pokojnine, do katere bi bil upravičen na dan njene uveljavitve. Del pokojnine se izplačuje do prenehanja obveznega zavarovanja s polnim delovnim oziroma zavarovalnim časom. To pomeni, da lahko zavarovanec, ki je izpolnil pogoje za pridobitev pravice do starostne ali predčasne pokojnine, prejema del pokojnine vendar le pod pogojem, če je po izpolnitvi pogojev, ostal vključen v zavarovanje v polnem obsegu. Gre torej za ohranjanje dvojnega statusa in posebno vzpodbudo za ohranjanje aktivnega statusa oziroma bonus tistim posameznikom, ki delajo tudi po izpolnitvi minimalnih pogojev za predčasno oziroma starostno upokojitev.

V zvezi z izpostavljenim vprašanjem glede morebitne nezadostne informiranosti zavarovancev o njihovih pravicah, ter predlogu, da bi bilo izplačilo dela pokojnine avtomatično in torej hkratno z izpolnitvijo pogojev za pridobitev pravice do starostne ali predčasne pokojnine, če oseba tudi po izpolnitvi teh pogojev ostaja v obveznem zavarovanju, pojasnjujemo naslednje.

Na podlagi šestega odstavka 140. člena ZPIZ-2 mora zavod zavarovancu, ki v koledarskem letu dopolni 58 let starosti, po uradni dolžnosti posredovati informacijo o pričakovani višini njegove predčasne oziroma starostne pokojnine. Navedena informacija, skladno z določbo petega odstavka 39.a člena ZPIZ-2 vsebuje tudi opozorilo na možnost uveljavitve izplačevanja 20% predčasne ali starostne pokojnine. Na podlagi te informacije, veljavne zakonodaje in ob pridobitvi vseh dodatnih informacij s strani pristojnih državnih organov (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, zavod) bo zavarovanec sam presodil, ali bo uveljavil pravico do upokojitve ali ne.

Ob tem pojasnjujemo, da navedena informacija zavoda na podlagi 140. člena ZPIZ-2 ne upošteva okoliščin, ki so odvisne od osebne odločitve zavarovanca in lahko vplivajo na datum izpolnitve pogoja za pridobitev pravice do starostne ali predčasne pokojnine, zato jih zavod ne more upoštevati po uradni dolžnosti (dodane dobe iz naslova vključitve v obvezno dodatno pokojninsko oziroma poklicno zavarovanje, zavarovalne dobe, dopolnjene v tujini, in znižanje starostne meje za pridobitev pravice do starostne pokojnine zaradi okoliščin, ki jih stranke lahko uveljavijo (otroci, vojska)).

Avtomatično izplačilo zneska 20% pokojnine, izračunane zgolj na podlagi informativnega izračuna, ki ga zavod opravi po uradni dolžnosti in brez upoštevanja osebnih okoliščin, bi torej lahko pomenilo izplačilo od pokojnine uveljavljene na fiktivni datum izpolnitve pogojev, saj je dejanski datum izpolnitve pogojev za upokojitev (upoštevajoč tudi osebne okoliščine) lahko bistveno drugačen.

Potrebno je poudariti, da so pravice iz obveznega zavarovanja neodtujljive osebne pravice, ki jih ni mogoče prenesti na drugega in ne podedovati. To pomeni, da je dejanska uveljavitev pravice, za katero je posamezni zavarovanec izpolnil zakonsko določene pogoje, zgolj v njegovi domeni. ZPIZ-2, skladno z določbo 50. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a) zagotavlja pravico do socialnega zavarovanja in določa pogoje za uveljavitev pravic, ki iz tega zavarovanja izhajajo. Kdaj oziroma če, bo posameznik pravico, za katero je izpolnil zakonsko določene pogoje, tudi izpolnil, pa je osebna odločitev posameznega zavarovanca. Prav tako, kot izpolnitev pogojev za upokojitev ne pomeni tudi avtomatične upokojitve, se izplačilo dela 20% zneska pokojnine, do katere bi bil zavarovanec upravičen, če bi se upokojil, veže na odločitev zavarovanca. Temu primerno je urejen tudi začetek izplačevanja 20% zneska pokojnine, in sicer od prvega naslednjega dne po vložitvi zahteve, saj je bila z zahtevo dejansko izražena volja zavarovanca, da pravico uveljavi. Če bi izplačilo želel prejemati že prej, bi v ta namen tudi svojo zahtevo za uveljavitev pravice podal prej.